

HALÁSZ MARGIT

A vörös nyelvű párduc

(regényrészlet)

HALÁSZ MARGIT (1964) Budapest

LOVAK

A síkon nagy a baj. Úgy elszaporodtak a sáskák, hogy lassan minden füvet elpusztítanak. Okos, tanult emberek találgatják, mi lehet az oka, még okosabb és még tanultabb emberek pedig a megoldáson törik a fejüket.

Minden hiába.

Ha ez így megy tovább, elhal a puszta.

Elhullanak a lovak, a marhák, a bárányok.

Gyíkok, tücskök, kabócák, cincérek, csigák, varangyok, ürgék, hörcsögök, fűrjek, foglyok, molnárgörények, mannakabócák aggódnak.

Mi lesz velünk?

Csikósok, bojtárok, gulyások, cselédek, ostorosok lehorgasztott fejjel ülnek a pásztortüzeknél, órákon át hallgatnak, egy-két sáska belerepül a tűzbe, a szárnya lángot kap, teste-lelke összezsugorodik.

Mi lesz velünk?

Taréjos búzafüvek, heverő seprűfüvek, cickafarkak, sziki csenkeszek, árvalányhajak, szegfűk, zsályák, kakukkfüvek, imolák csak temetnek, temetnek és temetnek. A megmaradt árvák erőtlenül lengedeznek a szélben. Félnek, suttognak, rettegnek, virrasztanak.

Mi lesz velünk?

A csikósszálláson nagy a sürgés-forgás, a puszta hajdani csikósát várják vasárnapi ebédre. Sokat megért férfiú, jobban ismeri a pusztát, mint más a saját tenyerét. Ha ő nem tud segíteni, akkor még a Jóisten se tud. Akkor tényleg el kell fogadni a megmásíthatatlan végzetet, a tündéri puszta helyén nem marad más, csak szik, göröngy és káromkodás. Mert a káromkodás terén messze földön a puszta vezet. Egy nagy testű bikát öltek meg este a farkasok, most az egész sík a bika húsból lakmározik. A bolond bika elbitangolt a többiektől, egy szénakazal körül lappangott, amikor rátalált három farkas.

Uccu, neki a bikának.

Bánjunk el vele.

Nézzétek, milyen büszkén hadonászik a szarvával.

A puszta királya.

A puszta maflája.

A bika fart fordított a szénakazalnak, és szarvat rántott a három fenevadra. A gulyások tisztas távolból nézték a küzdelmet.

Mi lesz a bikával?

A bika már kezdett fáradni, de azért még visszavert valamennyi támadást. Egyszer csak a farkasok közül egy felugrott a szénakazal tetejére, onnan a bika hátára. A bika ijedtében kiugrott a széna tövéből, a farkasok leterítették. Mikor látták a gulyások, hogy a bikát lefogták a farkasok, elfütyentették magukat.

Ide, te!

Erre a legbátrabb gulyás egy cseléddel megindul. A kutyák szaladnak előre. Mire odaérnek, a bikát már a farkasok megölték. A három fehér kuvasz,

nyakukban vas nyakörvvel, elzavarta a farkasokat. A még meleg testet ellepték a sáskák. Egy nagy raj szállt rá, és tánchoz készülődnek a bika meleg hasának bársonyparkettjén. A nőtények minden praktikát bevetnek, hogy táncra bolondítsák a hímeket. Illegetik-billegetik magukat, riszálják potrohukat, csábító illatot lehelnek rájuk. És a hímek elindulnak.

Hölgyem, szabad egy táncra?

Köszönöm, nem. Tudja, várok valakire.

Kisasszony, elkábít az illata, megengedi, hogy felkérjem?

Nos, nem is tudom, talán később.

Édes, legszívesebb rád másznék.

Én meg, drága, legszívesebben megennélek.

És kezdetét veszi az eszeveszett orgia.

A szerencsésnek nem nevezhető győztes a násztánc után kiérdemli, hogy a jóval nagyobb nőtény hátára másszon, és megtermékenyítse. Aktus közben a felajzott nőtény bekapja a hím fejét, nyalogatja, szopogatja, és a két csúcán leharapja. A fej nélküli hímek még elszántabban folytatják a párzást, és addig áldoznak a szerelem terebélyes oltárán, amíg meg nem halnak.

A bikát megnyúzták, feltették a szekérre. A bőrét bevitték a városba, jelenteni, hogy a bikák egyet kivertek maguk közül, és a farkasok megölték.

Íme, itten a bőre, tessék, nagyuram.

Mért engedtétek, hogy elbitangoljon?

Nem engedték mi azt, a többiek rekesztették ki.

Mért nem tereltétek vissza?

Nem vettük észre, csak akkor, amikor már belepocsékolnak a farkasok.

Hazudtok, kutyák. Különben is, tanuljátok meg, az erősebb felel mindig a gyengébbért.

És mi a helyzet a sáskákkal?

Gyorsabban szaporodnak, mint a nyulak.

Már látszik is a messzi távolban az a kis mozgó pont, ott jön a vén csikós. Cifra fogaton hozzák Igazságosztó Radó Márton. Csak le ne egyék a sáskák róla a cifraszűrét, amíg ideér. Márton gazda a Fejedelem ivadékának mondja magát, és ha ezt mondja, akkor el is kell hinni neki. Mert ez a szikár alkatú, kemény nézésű és kemény cselekedetű éltes férfiú nem hazudott még soha.

Semmit.

Senkinek.

Legalábbis nem kapták rajta.

Ami a szépasszonyokat és a menyecskéket illeti, nos, azokkal nagy tapintattal bánt mindig, de erről majd később beszél. A huncut órákat, pajzán tréfálkozásokat, csintalan játszadozásokat éppúgy nem szeretné sírba vinni, mint hosszú élete megmagyarázhatatlan, misztikus eseményeit. Mert adatott azokból is bőven. Úgy gondolja, ez utóbbi események egyike igenis összefüggésbe hozható azzal, amiért ide hívták, vagyis a sáskajárással. De Radó Márton azok közé a régi öregek közé tartozik, akik a legnagyobb hűsfalatot a lakomájuk legvégére tartogatják.

Ó, de parázs ez a szürkemarhahús.

Ennek a szegény, szerencsétlenül járt bikának is olyan szép volt a vágott húsa, mint a vörös márványé: mennyei, fenséges, elsőrendű. Száraznak száraz, sokan ezt kifogásolják, de ha tudja a csikós, hogy melyik húsból mit érdemes főzni, melyik menyecskét milyen erővel kell ölelni, akkor nem érheti meglepetés.

Igazságosztó Radó Márton is mestere volt a pusztai állatok nyúzásának és feldolgozásának. Tudott olyan szürkemarhagulyást főzni, amitől a jégszívű

és jégölű menyecskék nemcsak hogy elolvadtak, hanem még fel is forrósodtak, és nem hagytak neki békét.

Nótázzunk, Márton.

Forgasson, Márton.

Tapogasson, Márton.

Csókoljon, Márton.

Lovagoljunk, Márton.

Az a hír járta a síkon, hogy lóháton tette magáévá a felajzott menyecskéket. Ő csak lovagolt nagy peckesen, a menyecske meg szemben vele az ölben visongott, ha egy-egy lompos farkú rókától meg-megugrott a ló. Elénekeltem neki egy szép nótát, megtapogattam a mellét, megöleltem, a szeme közé néztem, megfogtam a derekát, a többi meg már jött magától, mondja a szépkorú számadó. A testhezálló tanyás asszonyoknak és lányoknak ostorcsapással üzent a titkos találka részleteiről. Mellécsettintésből adódó félreértés olykor akadt, de azokról nem óhajt beszélni, azt mondja, az csak rá meg a Jóistenre tartozik. Csontját nem törte, valahogy mindig jól jött ki a féltékeny férjekkel vívott küzdelmeiből. Egyszer még a ló is ráesett Radó Mártonra, amikor az egyik városi úr számon kérte rajta a feleségét, és dulakodni kezdtek. Becsületére legyen mondva, ő próbálta visszatessékelni a nagyságát a városba, és amikor megtudta, ki és ki a férje, életében először még egy kicsit meg is ijedt. De az asszony erőnek erejével azon volt, hogy háljanak együtt a kettős kúti vályúban. Ha már egy ilyen finom nagysága kívánja, annak óhaja egy pödrött bajuszú csikósgazda számára természetesen parancs, felette Márton. De ez a dáma még reggel sem akart elmenni.

Délben sem.

Este sem.

Sok vízimadár van itt, Márton?

Vagyogatnak, nagysága.

És tojnak?

Tojogatnak, kedves.

Tudja, mit?

Nem tudom, drága.

Süssön nekem rántottát három tojásból, úgy elfáradtam az éjjel.

Engedtessék meg, nem otthon a városban lenne már a helye, aranyos?

Hova tojnak ezek a madarak, Márton?

Hát a víz tetejére, a hínárra, édes.

Hozzon nekem azokból a tojásokból, ha egy kicsit is szeret.

Én meg persze rögvést lóra ültem, belegázoltam a vízbe lovastul, mindeztől, hogy a széles karimájú kalapomat teliszedjem tojással. Jó lakomat kerítettem belőle, csikósan megfűszereztem, aztán megint az lett a vége, hogy le kellett terítenem a subámat. Hát azok a városi urak nagyon kiéheztetik a feleségüket, gondoltam, szegény csikósgazdára tukmálják még azt a terhet is, hogy rántottával jóllakassa őket. Pedig nekem olykor ezerkétszáz lóról kellett számot adnom. Hát aznapra is ott maradt a nagyságos asszony, lefeküdt a dikóra, és macskáskodott egész nap. Én meg alig láttam ki a bajból, mert jött fel a nagy felleg, a lovakat össze kellett hajtanom. Isten a tanúm, én mind az ezerkétszáz lóra úgy vigyáztam, mintha a sajátjaim lettek volna. Mindig azt szuggeráltam a gondolataim mélységére, hogy Radó Márton, ez az összes ló itt a tied, viseld gondjukat. Volt is, van is itt nem messzire egy halom, úgy híják, hogy Hármahalom. Ott állítólag réges-régen parázna barátok laktak, sok-sok szegény lányt meg asszonyt elfogtak, bevittek az alagútba, és mindenféle mocskosságot tettek rajtuk. Amikor kitöltötték sátáni kedvüket, befalazták a megbecstelenített fehérnépet a penészes falba. Még a nagyúr Kaplony szépséges kisasszonykáját, Báborkát is behurcolták, de szerencsére megmentette egy lovag. Báborka

soha többé nem ment férjhez. Sokszor felnyargaltam arra a halomra, s lenéztem. Láttam a ménest és azt a gyönyörű határt, ami nincsen még egy ezen a világon. És hallottam azoknak a szerencsétlenül járt fehérnépeknek a jajveszékését is. Szóval jött fel a felleg, nem láttam sem az eget, sem a földet a sötétségtől. Vártam, csak egy csillag is jönne már fel legalább az égre. Egyszer látok valami világosságot. Az nem lehet csillag, mert nagyon lent van. Közelebb megyek, hát egy pásztortűz. Megyek közelebb. Megbotlik a lovam lába a zombékban, aztán meg majdnem eltört a szikpadkában. Úgy tudtam, hogy ott szik van, hogy a libuc visong, meg a lábnyomban latyak van. Ha a ló belé lépett, hát felfröcskendezett, úgy, hogy csupa sáros lettem. Na, mondom magamban, mi lesz így a menyecskezéssel? Megfürösztöttem magam a kettős kútnál, aztán egy szál gatyában visszatértem a szállásomra.

A szürkemarha húsa tett engem ilyen kikezdehetetlenül szilajjá. A római pápa se hajlandó semmilyen más húst enni, mióta megkóstolta, csak a szürkemarháét. Márpedig öszentsége aztán tényleg tudhatja, mitől döglük Rómában a légy.

Hiába tudják a jelenlévők, Igazságosztó Radó Mártont nem lehet, nem illik, meg aztán felesleges is siettetni, mégis egyre-másra a sáskákról faggatnák.

Majd kiadja a végén a szavam a lényegét.

Csak figyeljete!

Hetven esztendő a szabad ég alatt töltöttem, betegséget nem ismertem. Szobában nem háltam, sem paplanos ágyban, nem is bágyadt el a testem ezektől. Leterítettem a sallangos bundámat, úgy aludtam. Nem láttam én hetven évig se doktort, se fürdőt. A fényes napsugár volt az én fürdőm, az sütötte ki a nyavalyákat belőlem. Még fiatal csikós voltam, amikor egyszer a debreceni vásárból megyek hazafelé. Az országút mentén van a Novella csárda, gondoltam, bemegyek és iszom egy üveg bort. Vendég nem mutatta magát a csárdában, csak négy szál muzsikus. Mindjárt hegedültek volna.

Nem kell.

Megyek.

Nem tanyázok.

Azt mondják, ők is jönnek velem. Így hát felültettem őket a szekérre, és szólok nekik, cimborák, hegedüljete. Erre végighegedülték az országutat. Mikor elértük a második csárdát, a Zöldáfonyát, mondom nekik, hogy szálljanak le, igyanak egy üveg bort. De ahogy a csikósoknál az ostor náluk szokott lenni, ők is behozták a hegedűt magukkal. Bemegyek, mondom, jó napot, szép csaplárosné, hozzon egy üveg bort. Úgy is lett. De ahogy kivilágosodik belül a csapszék, látom, hogy egy idegen ember ül ott háttal. Mondom neki, jó napot kívánok, atyafi, de vissza se vakkant. Megnézem közelebről, hát az arca öszeviszsa van kaszabolva. Egyik szemén fekete kötés, a másikkal lát csak.

Magával meg mi történt? Nem láttam még a síkon. Homoki tán?

Lassan, nehézkesen, mintha köveket cipelne, megszólal. Elmondja, hogy épp rám vár.

Reám-e?

Én véletlenül vetődtem ide, atyafi, hallja, ne mókázzon velem.

Véletlenek nincsenek.

Azt se tudja, ki vagyok.

De igen, bólogat a fejével, ki lenne más, mint a pusztai csikóskirálya, Igazságosztó Radó Márton.

Hát ide figyeljen, az véletlenül tényleg én vagyok.

Nincsenek véletlenek, ismétli halkán, tanulja meg, nincsenek.

Odaülök mellé, borral kínálom. Erre a négy cigány belekezd a burrogásba. Ejnye, no, menjete ki a szekérre, cimborák, várjatek ott, míg nem szólok. A csap-

lárosnének is dolga akad, valami bornyúellés kellette magát. Kettesben maradtam az idegennel, látom rajta, hogy végzetes mondandója vagy. Az ablakhoz húzom a székem, hogy eltakarjam előle azt a kevés fényt is, ami a csekély ablakon beszűrődött. Láttam rajta, hogy zavarja a szemét a fény. Jól gondoltam, mert ahogy eltakartam előle a világosságot, rögtön belekezdett a mondandójába.

Tavaly történt télen. A Fejedelem udvarából kellett két darvászot szánal kimenekítenem. Ide kellett volna hoznom őket a pusztába. A Fejedelem megörölt rájuk, mert jóvátéhetetlen malórt okoztak neki. El is indultunk annak rendje és módja szerint. Alig járt a nap a félútján, amikor egy erdőbe értünk. A lovak érezték meg előbb a bajt, megálltak, és az Istennek se akartak továbbmenni. Utána lovasok közeledtét hallottuk, lovak prüszkölését. Hátranéztem, és rettenetes rémületet láttam a darvászok arcán. Az egyikőjük a kezembe nyomott egy csomagot, azt mondta, ezt feltétlenül juttassam el a pusztára, és adjam oda annak, akinek a legnagyobb ott a tekintélye.

Életed árán is vidd el, és add oda neki, könyörgött a darvász.

De hát mi ez?

Ereklye, hörögte.

Micsoda?

Bűvös erő...

A darvász nem tudta tovább mondani, mert lerángatták a szánról, a lovak után kötötték, és elindultak vele visszafelé. Én az úti köpenyem zsebébe tettem a csomagot, aztán elvesztettem az eszméletem. Amikor magamhoz tértem, a lovaik hasa alatt feküdtem, és vérzett az arcom. Halotti csend ülte meg a tájat, de már nem féltem, összeszedtem magam, és folytattam az utam.

Nem hittem én soha senkiben és semmiben, csak magamban meg Istenben, mondja Igazságosztó Radó Márton.

Jóember, vigye a csudába a boszorkányosságát.

Ne rabolja itt az időmet.

Van fogalma, hány állat van rám bízva?

Ugye nincs?

Hát, hogy is lenne.

Felálltam, hogy kimenjek a szekérhez a cigányok után, amikor megfogta a szűröm ujját.

Kérem, kérem, vegye el tőlem a küldeményt, mert megfogadtam, hogy életem árán is odaadom. Ha nem fogadja el, még ma éjszaka meghalok.

Hát ezt meg honnan veszi? Térjen már észhez, atyafi. Honnan veszi ezt a badarságot?

Nem olyan egyszerű meghalni, nekem aztán elhiheti. Az életet a Mindenható adja és veszi el, áldott legyen érte a neve.

Megálmodtam, mindent megálmodtam, hadarta.

Megsajnáltam szegényt, ahogy ott mint egy szerencsétlen pór könyörgött. Arra gondoltam, mi bajod is lehetne belőle, Radó Márton, ha elveszed. Ajándékot nem illik visszautasítani. Elvettem hát a csomagot. Az ablakhoz mentem vele, kibugyoláltam és megnéztem: egy vörös nyelvű párdúc volt. Első látásra megtetszett a kis vacak csecsebecse, gondoltam, jó lesz valamelyik szeretőmnek, a legtüzesebbiknek, hogy még tüzesebb legyen tőle. De ahogy teltek a napok, egyre jobban hozzánőtt a szívemhez a kis szobor. Volt olyan, hogy az éjszaka kellős közepén, amikor az alattam való lovat sem láttam, csak ha vilámlott, mondom, egy ilyen esetben észrevettem, hogy híja van a ménesnek. Mert én megéreztem azt, ha egy is eltekerődött-csavaródott, és utána mentem annak.

Halljátok csak, nyerít a kiscsikó, az anyját keresi.

Halljátok, ott meg a ló nyerít, a fiát keresi.

SOMOGYI JÓZSEF, Mednyánszky László síremléke, 1970 (Kerepesi temető)

SOMOGYI JÓZSEF, Korpusz, 1982

Halljátok csak, amoda a Csókos kocsmá felől nyerítenek.

Megszöktek.

Nehezen vártam, hogy virradjon. Vajon hány van oda? Mikor megvirradt, közjűk néztem, hát látom, hogy ez is oda van, az is oda van, amaz is oda van. Elkezdtem csikósan káromkodni.

Vagy huszonöt hiányzik.

Istenem, ha még szóba állsz velem.

Térítsd vissza őket.

De semmi. Mert a templomot nem kerültem én el soha, oda is eljártam meg a csapszékbe is. Lelkemet sokszor elveszítettem a test indulatja miatt, ilyen az ember, ilyen vagyok én is. De mindig vigaszt kaptam, ha felnéztem egy templomtoronyra, pláne ha bementem megtisztelni az Istent. Most hiába imádkoztam, nem történt továbbra sem semmi. Akkor lett egy olyan jelenés-félem, hogy elővegym ezt a kis szobrot. Elő is vettem a szeredásomból, és mondom, neki, ó, te kis angyalka, hozd vissza nekem a lovaimat, nem szédelgek én már utánok, minden hiába. Pár minutum telik bele, hát jön elő a huszonöt ló a semmiből libasorban. Még egy olyan borzongásfélét is éreztem a hátamon, miféle vajákosság ez? Nem is jutott aztán eszem ágába se, hogy a kis szobrot menyecskének mutogassam. Megmondom őszintén, félttem, hogy egy félreecsúszott moccanás miatt megorrol rám, és elzabrálja tőlem.

Mert a megorrolt szeretőnél nincs rosszabb.

Ha még rajta van a csókom, de a lovam kantárszára már másfele áll.

Ő meg egyre-másra csak a gyepre vetett ágyra gondol.

Aztán ezer és egyszer megtörtént velem, hogy ez a szobor segítségemre lett. Nem oldalogtam én el a Teremtőtől sem, eljárógattam templomba ez-tán is, gondoltam, biztos, ami biztos, ezerkétszáz ménre elfér két segítő. Ha nem lett egy álmod akkoriban megint, azt álmodom, hogy jön a délibábnan felém egy sánta veres borjú, bög, hogy operáljam meg.

Dehogy operállak én, nem értek én ahhoz. De csak jön, már ott áll előttem.

Vágd ki a kelést a lábamból, mert elveszek menten.

Nem vágom én, hívok inkább doktort.

Nem bírom már kivárni a doktort, tedd meg nekem, nem maradok hálátlan.

Távozz tőlem, nem érek én terád.

Nem megyek bíz el addig, amíg meg nem teszed.

Megtettem, de hogy honnan vettem hozzá a bátorságot, azóta sem tudom. Ráadásul kitudódott a dolog, és utána hordták hozzám a jószágokat operálás-ra, én meg sajnálatból megműtöttem őket, és minden műtétem sikerült. Na de visszatérve a veres borjúra, meggyógyult, kerestettem a környéken a gazdáját, de nem találtam.

Kendé ez a veres borjú?

Nem láttam még soha.

Kendé ez a veres borjú?

Ó, de csúnya veres, mint az ördög menyasszonya.

Kendé ez a veres borjú?

Vigye innen, mert még bajt hoz itt rám.

Rám maradt a veres borjú, nevelgettem, dédelgettem, úgy szerettem, mint egy bojtárgyereket szeret az ember. Egyszer csak jön a hír a városból, hogy az egyik volt szerető nagyságám szeretne meglátogatni, mert övé a borjú, a tanyájukról bitangolt el, szeretné visszakapni. Na, vakarom a fejem, mert valahogy nem passzoltak össze a dolgok, miért nem az ura jön érte, miért ez a fitos orrú selyemcsipkés szépkorú nagyság. Emlékezetem kanálisában meg csak folytak-folytak az évek visszafelé, egy híd, két híd, aztán meg már láttam is magunkat a kanális szélén a nádasban. Ő volt az, aki szakadatlanul vadmadár-tojás rántották követelt tőlem. Meg aztán olyan telhetetlen is volt, nem

tudtam lecsapolni a gerjedelmét, folyton ráadást kért. Ezért is intéztem úgy, hogy ne találkozhassak vele. De ez az asszonyosság valósággal üldözőbe vett, mint rétisas az üregi nyúlra, le akart csapni rám. Eleinte hozatta magát, aztán lóháton, mint egy megbokrosodott kanca vágatott ki a pusztára. Nem lehetett kiszámítani jöttét.

Jött nappal.

Jött éjszaka.

Jött hétköznap.

Jött az Úr napján.

Olykor maskarákba bújt, csikósnak, gulyásnak, talyigásnak öltözött, és eljátszotta, hogy munkát keres. Aztán meg firhangba bugyoláltan állított be. Egyszóval meghibbant takaros-sarkosan a nagysága.

Jó napot, csikós urak, itthon van a gazda?

Épp most vágatott el a kettős kúthoz számolni.

Jó estét, csikós urak, merre jár a gazda?

Ne keresse, bement a városba a kovácshoz, a lovát patkoltatja.

Jó reggelt, csikós urak, felkelt már a gazda?

Még hogy felkelt? Le sem feküdt, a tippanos-perjésen is túl jár már.

Mert, ugye, arra vetemedtem, hogy hazugsággal éljek feléje. Meg aztán volt akkor már nekem két másik szeretőm, egyik egy melles, faros, minden moccanása takaros pusztai páva, a másik meg egy bogárhajú, kökényszemű, hattyúnyakú szende korcsmárosné, aki mindig csak az orcámat csókolta. Na de őnagysága addig gyötört, addig űzött, addig sanyargatott, mígnem megígértem neki, egyszer még utoljára kint hálunk a kettős kúti vályúban. Megmondom őszintén, kezdtem tőle tartani. Azt mondtam magamban, na, jól kinézel, lgazságosztó Radó Márton, elbánsz ezerkétszáz lóval, tucatnyi zsvivánnyal és lótolvajjal, és épp egy fehérchseléd veszejt majd el. Háromszáz éve csikósok a Radók, apám, nagyapám, dédapám mind végig. Kivitem hát jóval naplemente után a vályúhoz, ágyat vetettem neki a perzsa bárányból készült nagy bundámmal, de a zivatar megzavart bennünket. Bevittem őnagyságát a szállásomra, én meg szaladtam a lovak után. Azóta is sokat elgondolkodom rajta, miért volt mindig jégeső meg felhőszakadás, amikor együtt háltam vele. De elég az hozzá, hogy reggelre eltűnt a nagysága, de nem ment el tőlem üres kézzel, magával vitte a vörös nyelvű párducot is. Na már most mitévő legyek, így magamban, csak nem mehetek utána, hogy adja vissza a párducom. Másnaptól elkezdtek balszerencsés dolgok történni a pusztán. Épp a szénakazal tetejéről nézem a ménest, ahogy a gyékény, nád, varádicskóró és szattyán között legelész. Egyszer csak látom, hogy ni, amoda repdes a sok szarka, ott dögnek kell lennie. Aztán nézek jobbra, nézek balra, és mindenhol szarkacsapatok köröznek a délibábban. Felnyergelek, vágatok, hát farkasok lakmározák a csikódögöt.

Itt is.

Ott is.

Amott is.

Ordítottam, káromkodtam velük csikósan, de nem mozdultak onnét, amíg meg nem ették a húst.

Számadó uram, reggelre a lovakat ellepték a tetvek.

Gazdauram, háromfejű csikók születnek döglötten, hova földeljük őket?

Csikós uram, hiába mossuk ki a vályút, a víz megpirosodik benne, és olyan szagú lesz, mint a vér.

Gazdauram, hallja, amit mondok, nyissa ki a szemét, ha hallja.

Hiába imádkoztam Istenhez, nem sietett segedelmemre. Nem volt mit tenni, bekopogtattam a régi szeretőmhöz, letérdeltem elé, és az Istenre kértem, csak egy napra is, de adja vissza nekem azt a párducot. Estével hozom.

SOMOGYI JÓZSEF, Fáradt bohóc, 1973

SOMOGYI JÓZSEF, Pièta, 1991

Ideadta. Szeméből a tűz kiholt, megmárványosodott a tekintete, elszállt felette is az idő. Aztán kihoztam a párducot a pusztára, letettem a hármashalom középső halmának kellős közepére, éppen rásütött a hajnali nap, és elkezdtem szépen imádkozni.

Három nap múlva kitisztult minden.

Az állatok meggyógyultak, visszatért az élet a síkra, én viszont ágynak esem. De előtte még a párducot visszavittem hozzá, hisz becsületszavamra ígértem, hogy nem veszem el tőle. Tudjátok, sokan olyan kicsibe nézik a becsületet, mint egy pusztai hantmadarat, én meg világéletemben féltettem a becsületem, ami megvan ma is. Elmondok erre egy másik esetet. Egy setét éjszaka, amint terelgettem a ménest lóháton, hallom, hogy csörtet valami. Amint közelebb jön, hát látom, hogy három ló össze van kötve, és egy ember ül rajta.

Hol jár itt?

Rám virradt, felelte. Harangszó, ostor pattogása hozott ide. Gondoltam, itt ménes van. Itt hagynám estig ezt a három lovat. Akkor majd elviszem.

Itt ne hagyja.

Vigye innét!

Leszállott a lóról, és ment is. Szólok utána, úgy számítsék kend, hogy ez már reggelre be lesz jelentve. Úgy is lett. Jól jártam, mert a gazda kereste, jött utána. Ha be nem jelentettem volna, orgazdaságért lettem volna megbüntetve. Mindig jó barát voltam, sokat láttam, de ilyen lopásba nem estem bele soha. Az ilyenfajta embereket kerültem. Többször is találkoztam velük, de nem vallottam rájuk. Így engem sem bántottak soha. Volt úgy, hogy mégis próbálkoztak, cseréljünk lovat. De engem nem lehetett rávenni. Mert a puszta meg a tisztességem a szemem világánál is fontosabb. Hány meg hány éjt végigdanoltam meg csergettem a karikással a ménes mellett talpon vagy hátason. Éjszaka körbe kellett járnom a lovakat, hogy el ne szaladjanak. Mert elég volt egy kismadár repte, attól is megijedtek. De sokszor elnéztem, ahogy a ménes aludt. Némelyeknek alvás közben a lábuk mozgott, vágattak még álmukban is. Annyira szemet gyönyörködtetőek voltak, hogy férfiember létemre könnybe lábadt a szemem. Hálás voltam Istennek, hogy ilyen sorsot adott a Radóknak apáról fiúra, a lovak és a puszta szeretetét, a harisok éjszakai énekében való gyönyörködést. Nemcsak betyárnótákat és pásztornótákat énekeltem ilyenkor, hanem amikor csordultig telt a szívem, akkor inkább az énekeskönyvből vett verseket, mert annyira szerettem élni, hogy szinte jutalomnak, ajándéknak éreztem az életem. De most Isten elfelejtette a pusztát, ezért hát azt mondom nektek, atyámfiai, hogy nincs más mód, elő kell kaparni a párducot a föld alól is, ide kell hozni, hátha megállítja a veszedelmet.

Hol találjuk azt a párducot?

Visszahozzuk életünk árán is.

A puszta kötelez.

Elmegyünk érte a világ végére is.

De nyögje már ki végre.

Szerencsére nem kellett a világ végére menni, ott volt pár órai járásra, a városi temető egyik díszkriptájában a nagyságos asszonnyal együtt eltemetve. Mert ez volt a végakarata, hogy ő azzal, senki és semmi mással, csak azzal a vörös nyelvű párduccal szeretne menni az örök létbe. Harmadfélnap múlva már a pusztán volt a vörös nyelvű párduc, a hármashalom középső halmának a tetején. Három pásztor állott mellette, és úgy cselekedtek, ahogy Igazságosztó Radó Márton parancsolta, a felkelő nap felé emelték a szobrot. Nem sokkal később felnyerített mind az ezerkétszáz ló, vadlibák gágogtak, daruk kurjantottak, pacsirták daloltak, kabócák cicegtek, tücskök cirpeltek, recsegtek a harisok, tehenek bögték, birkák bégettek életvidám, gondtalan

nagy pusztai örömszifóniában. Hát persze, hogy örültek, mert aznap reggelre eltakarodott a veszedelem a síkról. Visszaállott a régi rend és béke. Egy dolog változott csupán, a csikóskirály aznap hajnalban lángot fújó paripáján, panyókára vetett ünneplő cifraszűrében felvágatott a mennyei mezőkre a mennyei harisok hangját hallgatni.

Egy lovas vágtat a sűrű ártéri erdők alján. A folyópartról nézve mintha menekülne valahonnan. Két oldalról sarkantyúzza a mént, majdnem átdöfi szegény elgyötört állat oldalát. Lovak éjszakáznak a folyóparthoz közeli rét szélén a karámban. Rosszallóan prüszkölnek és fújtatnak.

Jobban tenné, ha ilyenkor inkább aludna vagy pihenne a csipkés-paplanos ágyában.

Jobban tenné, ha nem hívná ki maga ellen a sorsot.

Jobban tenné, ha kiadná az útját annak a másiknak.

Igazuk van a lovaknak, valóban jobban tenné, de nem tudja már megtenni. Amióta összeszúrta a levét Barkóczy Manóval, azzal a másikkal, összeviszsa jár, mint egy bolond óra. Pedig milyen boldog is volt, amikor a Gróf a megszűt északról ölében elhozta feleségnek a síkra.

Látni akarom a pusztát, vigyen oda engem most azonnal, mondta kényeskedve az ifjú férjnek.

Türelem, drágám, előbb körbevezetem a kastélyon, amit kegyednek építtettem.

De hát ez szebb, mint Windsor.

Grófné, parancsoljon, négy bejárat, tizenkét bástya, ötvenkét szoba, háromszázhatvanöt ablak. Megállítottam, és kőbe vésettem kegyed szépségének az időt, mert nem láttam még varázslatosabb teremést a világon.

Na és a lovai?

Minden dolognak van egy szép és egy rút oldala, kedves Leontina.

Én vagyok a szép és a lovai a rútak. Vagy fordítva?

Leontina, kegyed nemcsak lélegzetelállítóan gyönyörű, de még szellemes is.

A Genfi-tó szélei tiszták, rajtuk a szem örvendve nyugszik, de a vadászt hamar eluntatják kiességei.

Hát akkor nem vadászni kell ott, hanem halászni.

A zeleméri síkság tava nem bájolja el senki szívét, de a nádnak és a posványoknak örül a puskás.

Látni akarom a pusztát, a ménest, a gémeskutakat.

Édesem, a fél világot látta már, kérem, legyen türelmesebb.

Drága Grófom, ezt a berber szőnyeget honnan hozatta? Nahát, milyen igéző mintázata van, egy vörös nyelvű párduc. Van a pusztán párduc?

Nincs, de hisz szavamat adtam kegyednek, hogy olyan helyre hozom, ahol semmitől sem kell majd félnie. Én vigyázom, hét lakat alatt tartom, még az álmait is ellenőrzöm.

Ígérem.

Nini, a télkert mozaikja párducot ábrázol, meg a társasági zálák kárpitjai is. Drága Grófom, nem is mondta, hogy Ázsia-rajongó. Gyermekkoromban magával vitt apám Indiába, ott láttam szelídített fehér tigris. Teljesen belebolondultam, simogattam, becézgettem, mint egy nagy macskát.

Akkor most a pusztára akar menni, vagy Ázsiába?

A pusztára vitte a szépséges Leontináját, és útközben elmesélte neki a párduc történetét. Az úgy volt, hogy amikor elkezdtem építtetni a kastélyunkat, drága Leontina, megoldatlan rejtéllyel találtam magam szembe. Ami követ felraktak délig, leomlott estére, amit estig raktak, leomlott reggelre. Nem győztünk tanakodni, mitévők legyünk. Sokan sokfélét tanácsoltak, míg nem

egyik reggel kikötött egy ladik a folyóparton. Egy bozontos szakállú ember szállott ki belőle, és engem keresett. Elmondta, hogy álmodt, megjelent előtte egy keresztes lovag, és azt tanácsolta, jöjjön el hozzám, és szabadítsa ki a vörös nyelvű párducot, mert ha nem teszi, a kastély sohasem fog felépülni. Én, drága Leontinám, nem hiszek a babonákban, de a kastély felépítése már-már rögeszmémé vált.

Miféle vörös nyelvű párducról beszél maga? És honnan kell kiszabadítani?, kérdeztem a bozontos idegent.

Hát a kastély fala alól. Oda van eltemetve.

Egy párduccsontváz miatt dőlnek le a falak? Ide figyeljen, ne bolondozzon itt velem, menjen vissza a ladikjához, és evezzen vissza oda, ahonnan jött.

Nem, dehogyis, felelte. Van a keleti szárny fala alatt egy sárgaréz láda, abban egy vörösréz láda, abban egy vasláda, abban pedig egy szobrocska. Ha ezt kiszabadítja a föld alól, semmi akadálya nem lesz a kastély felépülésének.

Ki temette oda a ládát, és miért?

Sok-sok éve annak, hogy a síkon összeveszett két juhász, kié legyen a párduc. Egy szerencsétlen véletlen miatt dulakodás közben mindketten meghaltak. A gyermekeik úgy döntöttek, odaajándékozzák a papnak, vigye el a pusztán túlra, és Isten szent nevében temesse el. Amikor a pap visszament a pusztára, azt hazudta, hogy a zsványok elrabolták tőle, és majdnem az életét is elvették. Azonban titokban elrejtette, ide, a kastély alá. Készített róla egy térképet, hogy majd megtalálja, ha elcsendesednek a kedélyek. De szegény papra másnap a templomban ráesett egy kőszent, és szörnyű kínok között kiszüvedett.

És mit kér a segítségért cserébe?, kérdezte a torzonborz alakot a Gróf.

Én? Semmit, illetve csak azt, hogy a kastély termeiben legyen ott a párduc alakja mindenhol, a kárpiton, a falon, a gobelinen, a mozaikon. De ezt a Gróf új jobban tudja.

És hol van most ez a bizonyos párduc?, kérdezte Leontina.

A hattyús falikárpit mögött, a télikertben egy titkos rekeszben.

Menjünk oda most rögtön, látni óhajtom.

Leontina bolondja volt a lovaknak. A grófi istállóban töltötte idejének nagy részét, olykor még a pusztába is kilovagolt. A kastélytermek és szalonok hiába voltak a legelőkelőbb tapétákkal, damasztal, festményekkel, fatáblákkal díszítve, hiába lett a nagy kastély mellé egy romantikus, fából készült kis kastély építve, a Grófné ámulata és csodálkozása sohasem tartott három napnál tovább. Naplementekor gyakran állt a bástyán, és gyermekkorra utazásaira gondolt, Indiára, a hófehér tigrisre, amelyet úgy lehetett simogatni, mint egy macskát. Máskor elbitangolt kisborjúkat vélt fehér tigrisként felbukkanni az ártéri bozótosból, s ilyenkor kimondhatatlan melegség járta át a lelkét.

Ó, a varázslatos keleti tündérbirodalom.

Csak még egyszer láthatnám.

Miért is kellett nekem a borongós Angliában születnem?

Ezért mondott egyből igent a Grófnak, hisz keletre hívta. Ha nem is Indiába, de mégiscsak keletre.

Milyen áttetszően sárga fényű itt a tavasz.

Milyen forrón süt itt nyáron a nap.

Milyen kék itt októberben az ég.

A Gróffal pár hete kilovagoltak a nagy síkra.

Na, végre, gondolta Leontina, na, végre, vágthatom kedvemre.

Ne bolondozzon, édesem, nem menekülő betyár kegyed, akit a pandúrok üldöznek.

Grófnő, kérem, csillapítsa szenvedélyét, még balesetet szenved.

Tisztességes asszony miért akar vágózni?

Tegye, kérem, amit mondok!

Megértette?

Megértetted?, ordította a Gróf.

Leontina ekkor jött rá, hogy baj van. Így még nem beszélt vele senki. Úgy tett, mint aki nem hallja. Mint aki nem érti ezeknek a szavaknak a jelentését. És különben is, mi van, ha félreértett valamit? Mi van, ha a hangsúlyokat tette csak rossz helyre a Gróf? A Gróf alapvetően szereti őt, hisz egy tündérkastélyt épített neki. Képes volt még az időt is megállítani a kedvéért. És különben sem kell azt olyan nagy dobra verni. A Gróf jó ember. Igaz hívő, igaz hazafi.

Nem történt semmi.

Nem történt semmi.

Alig történt valami.

Mással is történt már ilyesmi.

De hiába csillapította felindultságát, az elkövetkezendő hetekben többször is eszébe jutott a mondat. Levelet írt édesapjának, elpanaszolta, mennyire magányos, és hogy szeretne hazamenni. A levélre azonban nem jött válasz.

Mikor jön a posta?, kérdezte a férjét egy csendes estén.

Miért? Csak nem levelet vár valakitől?, nevetett gúnyosan a Gróf.

Nem, nem, semmit sem várok, csak apám válaszát.

Írt neki?

Nem, nem írtam, csak gondoltam, válaszol, úgy érte, hogy ír nekem.

A Gróf odalépett hozzá, megfogta a kezét, és erősen megszorította. Ha még egyszer ezzel a finom kis kacsójával panaszlevelet ír az édesapjának, megtiltom, hogy a lovardába menjen. A szobájában kell majd maradnia egész nap, hímezhet, olvashat, de az engedélyem nélkül nem lépheti át a küszöböt.

Megértetted?

És nem szeretném még egyszer mondani.

Nem kellett még egyszer mondania. Leontina törvényes úton nem küldött több levelet. Abban reménykedett, hogy valamelyik vendégének alkalomadtán kezébe nyomhatja majd az illatos papírra írt, girbegurba betűs segélykérését. De sajnálattal kellett tapasztalnia, hogy elmaradoznak a vendégek. A Gróf napközben egyre többet van távol, este pedig, amikor hazajön, épp csak ránéz, és máris visszavonul. Fél éve is van annak, hogy együtt háltak. Nem is tudja, hogyan vészelte volna át ezt a fél évet, ha nem jön a kastélyba a hegyi ember, és nem hozza magával Egérkét, a lovát.

Egérke hucul kanca volt, világos egérfakó, fehér foltokkal a lábán. Amikor meglátta Leontinát, felnyerített, és úgy hívta magához, mint egy régen látott, kedves ismerősét. Tényleg barátság volt első látásra. Ha Leontina hozzáért fényes hátához, látszott, hogy megremeg a lovacska bőre a gyönyörűségtől. A kastély istállójában nem volt már hely számára, ezért a fakastély mögött egy alacsony istállóba vitték, melynek bejárata mellett, egy gyékényágyon húzta meg magát gazdája, a hegyi ember. A lovat maga a Gróf rendelte. Lómodellnek szánta egyik barátja részére, aki hucul lovat fest majd egy anatómiai képeskönyvbe. Egy hét sem telt bele, megszokott a ló, a barát viszont nem érkezett.

Hol marad már?

Igazán üzenhetne.

Hogy micsoda? Karját törte egy lovaglás alkalmával?

Hát milyen férfi az ilyen?

Teltek-múltak a napok, hetek, a kastély hatalmas termei és csarnokai kongtak az ürességtől, látogató alig mutatta magát, a Gróf pedig egyre undokabb és kibírhatatlanabb lett. Mindenben hibát keresett és talált.

Miért ez a ruha van ma rajta, miért nem a sötétebb?

Ezt a frizurát felejtse el, nekem a régebbi jobban tetszik.

A főkötőjén mintha egy kicsit túl sok lenne a gyöngy. Lehet, hogy Angliában ez a divat, de itt nem hordanak ilyet a tisztességes úrhölgyek.

Kérem, öltözzön át.

Most?

Nem most.

Azonnal.

Egy könnyű, divatos kétkerekű hintó közeleg a Grófék kastélya felé. Utasa sötétvörös vagy inkább mályvabarna bársonydolmányt és tintakék bársonynadrágot visel. Jöhetne négylovas fogattal is, illendőbb lenne talán, hisz arisztokrata nagyúr. De akkor bizonyára nem úgy hívnák, hogy Barkóczy Manó. Ám mivel így kapta a nevét a szent keresztségben, magasról füttyent az illemre és az etikettere, szabadelvű, roppant tevékeny, szívós akaraterejű férfiú, akinek az sem lenne sok, ha egy nap negyvennyolc órából állna, és csak háromnaponként egyszer menne le a nap. A munkán kívül sok minden másban is örömet leli, szenvedélyes műgyűjtő, különösen a népművészeti tárgyak hozzák lázba, továbbá rajong az irodalomért és a festészetért. Most is azon gondolkodik épp, hogy mi lenne, ha leugrana a bakról, és közelebből megnézné a darucsapatot. Festői látvány, ahogy a lemenő nap arany- és rózsaszínű ecsetvonásokkal kiszínezi a nádast. A szikes tavak között élénkzöld földnyelveken gyülekeznek a darvak. Manó, mert csak így engedi hívni magát, megrántja a kantárszárát. A hintó megáll. Leszáll, és a hátára veszi a puskáját, majd elindul a szikes tavak felé, ahol a darvak tanyáznak. Egy haris lépdél nem messze tőle, feltartott fejét jobbra-balra ingatja, sandán lesve követi az idegent. Így tisztos távolból érdeklődne kiléte felől, de nem mer, hisz valami vas csüng a vállán, ami meglehetősen ijesztő. De a kíváncsiság majd' kifúrja az oldalát.

Megkérdezhetem, uram, hogy ön kicsoda?

És honnan jött?

És mit keres itt?

A haris nem kap választ a kérdéseire. Még közelebb férkőzik hát az úrhoz, és próbálja kitalálni a szándékát. Neki, egyszerű mezei harisnak, kezd gyanús lenni ez az alak.

Ez nem semmiért jött ide.

Tisztességes pusztai ember nem jár bársonydolmányban.

Tisztességes pusztai ember nem bámulja a naplementét.

Tisztességes pusztai ember szóba áll a kis harissal.

Manó kezébe vette a puskáját, löni szeretett volna egy madarat.

Vagy fogni?

Nem is tudta, csak elkapta a vadászszenvedély. Borzongás járta át a testét a határtalan messzeség és a milliónyi madár láttán. Ezt a kis kotnyelest, amely pimaszul közel lépeget itt mellette, megfoghatná könnyen.

Mit érne vele?

Neki egy nagyobb madárra lenne szüksége, mondjuk, egy darura. Célba is vett egyet, amelyik a csapattól egy kicsit távolabb tollászkodott. Már-már meghúzta volna a ravaszt, amikor felnyerített a lova. Indulnom kellene, még sötétedés előtt oda szeretnék érni, gondolta, és leengedte a puskáját. Aztán még egyszer elnézett messzire, hol az ég a földet érte, és elindult a hintójához. Alig tett pár lépést, amikor maga sem tudta, miért, felemelte a puskáját, és a levegőbe lőtt. Néhány másodperc múlva egy szépen fejlett darumadár hullott a lábai elé. Manó felnevetett, a harisnak pedig kedve szottyant elkapnia egy szöcskét.

Azt mondják, a hucul ló a jégkorszak előtti időkből származik. Nyugodt természetű, kedves, szolgálatkész és megbízható. Rendkívül jó idegrendszerű, biztos léptű fajta. Nos, ami a jó idegrendszert illeti, Egérkére ez nem volt igaz.

Amikor kihozták a kastély melletti füves rétre, és próbálták beállítani a modellpózbba, nyugtalanul felnyerített, a nyakát kimerevítette, majd első lábával kapálni kezdte a földet. A gazdája igyekezett lecsillapítani, de mindhiába. Órákon át viaskodtak vele, amikor a hegyi embernek eszébe jutott valami. Illetve nem is valami, hanem valaki, a Grófné, Leontina. Nosza rajta, elküldtek érte, jött is hamarosan, és lecsillapította a lovacskát.

De amint elköszönt, és tett pár lépést, Egérke megint elkezdett tombolni. Nem volt mit tenni, Leontinának ott kellett maradnia, hogy elkészüljenek azok a bizonyos képek.

Maradhat, nyugodtan maradhat, mondta a Gróf.

A festményeknek időre el kell készülniük.

Megígértem.

Leontina tehát maradt. Simogatta Egérke oldalát, nyakát, ott, ahol érte, illetve ahol nem zavarta a takarásával a festő munkáját.

Csodaszép őszi napok jöttek. Róka-vörösbe, okkersárgába, aranszínbe, bíborvörösbe, olajzöldbe öltöztek a folyóparti fák, az ég pedig áthatóan tiszta kék színt mutatott. Mintha millió és millió szolga sikálta volna fényesre a tájat. Az volt az ember érzése, hogy ez a pompás tájkép csupán díszlet, megtervezett valami, ami egyenesen a király őfelségének látogatására készült. Pedig nem jön ide semmiféle király vendégségbe, viszont egy cigánylány kér bebocsájtást, a Gróft keresi. Öltözetét tekintve cselédlány, boglyányi göndör haja nem fér hófehér főkötője alá, itt is, ott is előbújik egy-egy kacér bogárfekete fürtöcske. A lány sudár termetű, karcsú dereka, gömbölyű csípője még az őszi természetnél is vonzóbb látvány.

Ne bolondozz, te lány, mi dolgoz neked a Gróffal?

Olyan dolgom van, amit nem köthetek az orrodra, feleli pimaszul a lány.

Hát ide figyelj, te Áfonyka, ha már így hívnak, gyere vissza később.

Nem jövök biz' én, mondd a Grófnak, hogy a vörös nyelvű párdúc miatt vagyok itt. Egyébként meg mire vagy ilyen nagyra magaddal? Már a dédanyám is kastélyban lakott, igaz, nem ebben a kastélyban, de kastélyban. Kaplony méltóságos úr lányának, Bíborkának volt a szobalánya és barátnője. Bazsika volt a neve. Ismétlem, a vörös nyelvű párdúc miatt vagyok itt, te málé.

Indulj már.

De felvágta a nyelvét, ha ennyire akarod, hát szólok neki.

Nem telik bele sok idő, kinyílik az aranszélű szárnyas ajtó, és Áfonyka beléphetett a Grófhhoz.

Azt beszélnek az emberek, hogy itt van a vörös nyelvű párdúc, kezdte Áfonyka.

Márpedig ha itt van, szeretném megnézni, megfogni, megérinteni, mert megfogadtam dédanyám halálos ágyánál, hogy addig megyek, amíg meg nem találok a párducot. És ha megtalálom, a közelében maradok. Tartozom ezzel dédanyám szellemének.

Miket hablatyolsz itt összevissza szellemekről meg párducokról? Nem tudom, miről beszélsz, nincs itt a kastélyban semmilyen párdúc. Vannak tyúkók, disznók, lovak, pávák, kacsák, libák, tehenek és mit tudom én, még mik, emelte fel a hangját a Gróf, de párdúc... ne nevettesd ki magad. És most mondom, hagyd el a kastélyt, és vissza se gyere többet.

Hát jól van, elmegyek, de ha nem érhetek hozzá a párduchoz, állítom, nem telik el három nap, a kastély romba fog dőlni.

Isten áldja, Gróf úr.

Ne menj el, te, te... Áfonyka. Várj, hozom a párducot.

Áfonyka tehát maradt, amolyan mindenestül lett a kastélyban. Pár nap elteltével már úgy tett-vett ott, mintha oda hozta volna a gólya.

Egyik téglavörös színű alkonyatkor megtörtént a csoda, vagyis a gyötrelem, Leontina halálosan beleszeretett Manóba. Addig-addig bámulták egymást a tüneményes őszi réten, annyit, de annyit mesélt Manó a keleti utazásairól, olyan, de olyan finoman érintette meg Leontina kacsóját, hogy szegény asszonynak nem volt menekvése. Manó sem volt éppen ártatlan, a lovat ábrázoló festmény alá csempészett egy másik vásznat, s amikor egy óvatlan pillanatban lefújta a felső vásznat a szél, Leontina mint egy tükörben, önmagával nézett farkasszemet.

Ki ez a szomorú szemű szép asszony?, kérdezte féltékenyen.

Tudom, nem lett volna szabad, nem élhetek vissza a vendégjoggal, de nem voltam képes ellenállni a szépségének, drága Leontina, nem tudtam a kezemnek parancsolni, le kellett rajzolnom.

Akkor ez én lennék? Nahát, maga csaló.

Azzal elkapta a rajzot, magához szorította, és elkezdett vele futni a folyó felé. Manó körbenézett, látja-e őket valaki, és amikor világossá vált számára, hogy csak ketten vannak, üldözőbe vette Leontinát.

Kapjon el, ha tud, nézett hátra az asszony, sokkal gyorsabb vagyok magánál. Manó hagyta, hadd ériék el az ártéri fűzest, ott egy odvas fűzfa mögé bújt. Odaszorította hátát a fa göcsörtös törzséhez, és lélegzet-visszafojtva várt. Leontina is megállt, útját állta ugyanis a folyó, s ahogy ténfergett jobbra-balra, egyszer csak elkapta egy erős kéz. Magához rántotta, és szájuk hosszú csókban olvadt össze. Amikor feleszméltek, Leontina elindult a rét felé.

Ez nem történt meg, ezt felejtse el, mondta Manó, és folytatta a festést.

De ahogy teltek a napok, és egyre sárgábbak és barnábbak lettek a falevelek, Leontina és Manó egyre többször futott le a folyópartra, nem lehetett már nem megtörténtté tenni azt, ami megtörtént.

Kedves Manó, megtenne nekem valamit, de úgy, hogy a férjem ne tudja meg?

Elvinne egy leveletem, és eljuttatná az édesapámhoz?

Természetesen megteszem. Adja ide azt a levelet, drága Leontina.

Kedves Manó, én el akarok költözni ebből a kastélyból, mindegy hova, csak el.

De hát a Gróf, mi lesz akkor a Gróffal?

Kedves Manó, én követem magát a keleti útjára.

Képtelen ötlet, felejtse el.

Sohasem bocsájtanánk meg magunknak.

És a barátság? Mivé lenne a barátságom a Gróffal?

Mindeközben Áfonyka gyakran lelibbent hozzájuk a rétre, pogácsát, italt hozott. És még valamit.

Pokoli jókedvet.

Mindig kitalált valami bolondságot, hol Leontinát ugratta, hol Manót. Mindent tudott róluk. Sőt még többet is annál, ami tudható.

Bátor lány.

Azt mondja, ami éppen eszébe jut.

Ami a szívéen, az a száján.

És a kacaja.

A kacaja éppoly göndör és buja, akár a haja.

Elragadó.

Pedig egyszerű pusztai cigány lány.

Nem volt olyan férfi a kastélyban, akinek ne akadt volna meg a szeme Áfonykán. Egyik nap kibontott hajjal énekelt és táncolt a kastély kertjében, libbent a szoknyája, lobogott a haja, hullámozott a keble. Még a madarak is lelassították röptüket, hogy lássák izzó, parázsló mozdulatait. Szinte beleperzselte magát az ősz enyhe levegőjébe, talpa alatt finom ködpára lengedezett, úgy

látszott, hogy a föld felett táncol. Két kéjsóvár szempár leste Áfonykát azon a napon a kastély ablakából. Az egyik a házigazda volt, a másik pedig a szeretettel fogadott vendég, Barkóczy Manó. Leontina nem látta a táncot, mert mással volt elfoglalva, ő a ruháit rakosgatta, és szőtte, szövögette a boldogság földöntúli tervét.

Itt az idő, most vagy soha.

Ma este a Gróf ellovagol vadászni.

Manó viszont nem megy veled, fájlalja a kezét.

Ragyogó alkalom.

Végre elindulhatnak együtt a szerelem és boldogság csillagokkal kövezett vakító útján.

Ó, de szép is lesz, Istenem.

Afrika.

India.

És a fehér tigris.

Hát nem csodálatos, hogy mindig kinyílik a boldogság titkos ajtaja. Csak persze elég szemfülesnek és bátornak kell lenni, hogy be merjen lépni rajta az ember. Leontina sem teketóriázott, amikor készen lett az útipoggyással, lábujjhegyen Manó szobájához lopódzott. Kettőt kopogott halkán, de mivel nem jött válasz, finoman kinyitotta az ajtót. Amit ott látott, pokolibb volt a legpokolibb képnél, amit valaha festő festhetett: Áfonyka visítva hancúrozott Manóval, a szenvedélytől tüzelten tépték, marták, harapták egymást. A gyertya fénye vörössárgára festette testüket, Leontina majd belevakult a látványba.

A télikertbe osont.

Magához vette a vörös nyelvű párducot.

Pusztuljon a kastély, pusztuljon a világ!

Aztán az istállóba ment. A hegyi ember jóízűen horkolt, Egérke pedig mintha megérezte volna, hogy tilosban járnak, lélegzet-visszafojtva, nesztelenül rakosgatta patáját a szalmára. Amikor kiérték a szabadba, Leontina felugrott a ló hátára, és elnyargalt a folyó felé.

Vágtassunk, Egérkém!

Vágtassunk!

Végre vágtathatunk.

Amikor elérték a folyópartot, a ló megtorpant, hátralepett kettőt, kifeszítette a nyakát, és vadul kapálni kezdte a földet.

Hát már te sem szeretsz?, kiáltotta Leontina, és a vörös nyelvű párducot dühében a folyóba hajította.

Ússzunk, Egérkém!

Ússzunk!

Végre úszhatunk!, kiabálta, és teljes erejével megsarkantyúzta a ló oldalát.

Egérke jó ló volt.

Hűséges, nyugodt természetű, megbízható, szolgálatkész fajta.

Engedett lovasa akaratának, belépett a folyó hűs vizébe, és pár méter után eldobta magát. Amikor elveszítette lába alól a talajt, érezte, hogy gazdája, mint egy szerencsétlen elázott rongybaba, lecsúszik a hátáról, és belesülylyed a folyó részvétlen habjaiba.